

N:o 118.

Af herr A. G. Månsson m. fl., om tillägg till 1 § förordningen om beskattning af socker.

Vid 1905 års lagtima riksdag beslöts med anledning af motion af herr C. J. Jakobsson i Karlshult det tillägg till kungl. förordningen om beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893, att för de fabriker, som i Öster- och Västergötland voro anlagda och under anläggning för förädling af hvitbetor till socker, utbytet af ett hundra kilogram råa (ej torkade) betor skulle beräknas utgöra 2 kilogram mindre än det för öfriga fabriker stadgade.

Denna för de nyanlagda fabrikerna i de nämnda landsdelarne välbehöfliga lindring i beskattningen kunde dock till följd af hvitbetssockerskattens omläggning efter ett nytt system, hvilket beslöts af samma års Riksdag, icke gälla för längre tid än till den 1 september 1906, då den nyantagna förordningen om beskattning af socker trädde i kraft.

Att behovet af en skattelindring för dessa fabriker fortfarande förefanns efter sistnämnda tidpunkt föranledde ett antal motionärer att till sistlidne års Riksdag hemställa, att Riksdagen måtte besluta det tillägg till § 1 mom. 1 i kungliga förordningen af den 2 juni 1905 om beskattning af socker, att momentet skulle erhålla följande lydelse: »För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 13 öre för hvarje kilogram. För det socker, som af hvitbetor tillverkas vid de nyanlagda sockerfabrikerna i Öster- och Västergötland och hvilket socker från dessa fabriker till fritt bruk utlämnas, må dock denna

skatt nedsättas till 10,⁸⁴ öre per kilogram under ett år räknadt från den 1 september 1906. För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.»

Bevillningsutskottet afstyrkte emellertid den begärda skattelindringen och hemställde, att den ifrågavarande motionen om tillägg till § 1 mom. 1 i förordningen om beskattningen af socker den 2 juni 1905 icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

De skäl, på hvilka utskottet byggde sitt afstyrkande utlåtande, voro hufvudsakligen de, att den olägenhet, som medföljde det förutvarande beskattningssystemet, att skatten drabbade sockerindustrien ojämt, enär sockerhalten hos betorna inom olika odlingsområden vore växlande, numera bortfallit genom införande af den nya beskattningsmetoden, enligt hvilken skatten beräknas icke efter den beräknade utbytesprocenten utan utgår från den till konsumtion färdiga produkten. Det förut tillämpade skattesystemet kunde enligt utskottets åsikt förklara Riksdagens medgifvande vid föregående tillfällen att åt nytillkomna råsockerfabriker lämna den förmånen, att utbytesprocenten för dem beräknades något lägre än för öfriga fabriker. Ty härigenom utjämnades i skattehänseende det för de nyanlagda fabrikerna oförmånliga förhållande, att de arbetade med ett mindre sockerhaltigt råmaterial. Men sedan skatten icke längre skulle utgöras efter ett på förhand beräknadt utbyte, som i verkligheten kunde utfalla olika för olika fabriker, utan påfördes den från råsockerfabriken eller raffinaderiet utgående, till konsumtion färdiga varan och alltså icke vidare kunde såsom förut drabba hårdare vid afverkning af mindre sockerhaltiga betor, hade uppenbarligen grunden för de nya fabrikernas undantagsställning förfallit. En lägre skattesats för det vid dem tillverkade sockret kunde förty icke längre motiveras med syftet att åstadkomma jämlikhet i beskattningen, utan skulle oförtydbart innebära en premiering af dessa nya fabriker, för hvilken åtgärd giltiga skäl icke kunde anses vara förebragta.

Vid ärendets behandling i kamrarne framhölls emellertid med kraft det oriktiga i bevillningsutskottets motivering. Genom att vägra de nyanlagda fabrikerna den begärda lindringen i beskattningen frånginge Riksdagen sina gamla traditioner, enligt hvilka den beskattande myndigheten på detta sätt städse lämnat sitt understöd och hjälp åt på olika orter spirande sockerindustrier. Att skattesystemet omlagts, medförde visserligen en ändring i formen för skattelindringens utgående, men själfva innebörden vore dock fullständigt densamma. Enligt den skattenedsättning, som beviljades af 1905 års Riksdag, beräknades sockerutbytet vid de ny-

anlagda fabrikerna i Öster- och Västergötland till 10 procent eller 2 procent mindre än vid öfriga fabriker. Enligt det nya systemet beskattades den färdiga varan med 13 öre per kilogram. Då sålunda en skattelindring under den formen nu begärdes, att skatten vid de nyanlagda fabrikerna skulle sättas till 10,84 öre per kilogram, så innehöll detta blott, att fabrikerna kommo i åtnjutande af en skattelindring, som motsvarade den nedsättning i utbytesprocenten, som under det gamla systemets tid städse under de 4 till 5 första åren beviljats nyupprättade fabriker i öfriga delar af landet. Då Riksdagen förut alltid behjärtat fördelen af en inhemsk sockerfabrikation och genom skattelindringar sökt främja densamma vid dess uppkomst i öfriga delar af landet, vore det en uppenbar orättvisa, om icke Öster- och Västergötland finge åtnjuta samma hjälp från statsmakterna, som kommit öfriga sockerproducerande landsändar till del.

Då bevillningsutskottet framhållit, att det icke kunde vara med om den begärda skattelindringen för de nyanlagda fabrikerna i Öster- och Västergötland af det skäl, att detta skulle blifva en premiering af dessa fabriker, påpekades, att forna tiders skattelindringar ock utgjorde en premiering, fastän den skedde i en form, som var lämpad efter det dåvarande beskattningssystemet. Icke vore en skattelindring mindre en premiering, därför att det var sockerutbytet, som låg till grund för beskattningen. Det vore en betydelselös sak hvad namn man gäfve åt skattelindringen. Alla, som kände till sockerindustrien, hade sig nogsamt bekant, att nya fabriker i början af sin verksamhet hade att kämpa med stora svårigheter. Detta hade man till fullo insett, då skattelindringen beviljades åt de nya sockerfabrikerna i Skåne och på Gotland. I nu förevarande fall afsåge icke den begärda skattenedsättningen att bereda de nya fabrikerna en förmånligare ställning än de öfriga, utan att göra dem mera jämställda med dessa och bereda dem möjlighet att bättre kunna bestå i konkurrensen. Då skattelindring nu begärdes för de nyupprättade fabrikerna, vore detta blott och bart en hemställan, att Riksdagen måtte skipa lika rättvisa mot alla. Hade man framkommit med krafvet på så stora skattelindringar, som kommo de skånska och gotländska sockerfabrikerna till del vid deras uppkomst, då kunde möjligen finnas något skäl för de invändningar mot den begärda nedsättningen i skatten däri att förbättrade arbetsmetoder och bättre betesfrö nu redan från början göra sockertillverkningen mer gifvande än hvad den var fordom. Men uppenbart vore, att, om den föreslagna skattenedsättningen nu beviljades, denna i alla händelser vore mycket ringa i jämförelse med de förmåner i afseende på beskattningen, som

beviljades de äldre sockerfabrikerna vid deras start, enär den beräknade utbytesprocenten sattes mycket lågt, ja långt under den verkliga.

Såsom bekant afslog Riksdagen den begärda skattelindringen.

Då det emellertid gäller en enligt vår uppfattning rättvis sak af stor nationalekonomisk betydelse för tvänne stora landsdelar, anse vi oss oförhindrade att ännu en gång vädja till Riksdagen med förhoppning om att Riksdagen denna gång icke skall tillbakavisa vår hemställan.

Vi göra detta med dess större fog, som vi nu äro i tillfälle att uppvisa, att den spirande sockertillverkningsindustrien väl är i behof af statsmakternas understöd, om den med framgång skall kunna upprätthållas och blifva till gagn för jordbruket i de tvänne gamla Götalandskaperna. Enligt närslutna styrelse- och revisionsberättelser för Lidköpings Sockerfabriks Aktiebolag för tiden från den 1 juli 1905 till och med den 30 juni 1906 framgår, att bolagets rörelse under detta tillverkningsår gått med en förlust af icke mindre än 141,959 kronor 51 öre. Både bolagets styrelse och revisorerne konstatera, att orsaken till detta i ekonomiskt hänseende mindre tillfredsställande resultat ligger däri, att betodlingen liksom vid hvarje ny-anlagd fabrik i trakter, där sådan odling icke förut förekommit, varit förenad med stora uppoffringar från fabriksens sida. I själfva verket har sålunda bolaget måst göra denna stora uppoffring för att få till stånd en beteskultur, hvilken, enligt hvad obestriddt är, i högst betydlig mån måste landa till höjande af jordens fruktbarhet. Då i andra landskap, hvarest hvitbetsodling införts, Riksdagen trädt emellan medelst skattelindringar för att minska de genom införande af den nya odlingen orsakade pekuniära uppoffringar för de enskilda, som satt densamma i gång, torde det väl vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att Riksdagen äfven vid detta tillfälle med beaktande afven af den stora nationalekonomiska fördel, som hvitbetsodlingen medför, räcker en hjälpsam hand för öfvervinande af svårigheterna under de första åren af sockerindustriens tillvaro.

Att betodlingen, om den väl kommer i gång, icke är, såsom man på ett och annat håll påstått, någon för Öster- och Västergötland på grund af deras nordliga läge onaturlig näring, torde framgå däraf att skörde-resultatet i *Östergötland* utvisade

år 1905 (första året) 8,919 kg. per tunnland
(areal 1548 tunnland),
år 1906 (andra året) 10,198 kg. per tunnland
(areal 1725 tunnland),

samt i Västergötland

år 1905 (första året) 7,941 kg. per tunnland
(areal 1,400 tunnland),

år 1906 (andra året) 8,541 kg. per tunnland
(areal 1,550 tunnland).

Dessa siffror utvisa, att betodlingen i Öster- och Västergötland alls icke kan anses till följd af klimat eller jordmån stå efter den i vårt sydligaste landskap. Vid Säbyholm i Skåne, betodlingens stamgods, uppgick skörderesultatet under betodlingens första tillvaro därstädes till cirka 8,000 kilogram per tunnland.

Konsumtionen af socker inom landet är stadd i en nästan oafbruten stegring till följd af ökad befolkning och ökad välmåga hos denna befolkning. Enligt den officiella statistiken beräknades sockerkonsumtionen under året 1 okt. 1895—1 okt. 1896 till 72,164 ton och under året 1 okt. 1904—1 okt. 1905 till 108,530 ton, således på dessa 10 år en ökning af 36,366 ton. Den tid kan sålunda komma, då produktionen af socker i Skåne och på Gotland icke blir tillräcklig för fyllande af det inhemska konsumtionsbehovet. Det vore då välbetänkt, om man ordnat så, att sockertillverkning förekomme äfven i andra delar af riket till undvikande af den national-ekonomiska förlust, som en import af socker från utlandet skulle medföra. Äfven denna omständighet bör tagas i betraktande, då frågan gäller beredande af hjälp och understöd åt den ännu i sin början befintliga sockerindustrien i Öster- och Västergötland.

På grund af hvad vi sålunda anført hemställa vi,

att Riksdagen måtte besluta det tillägg till § 1 mom. 1 i kungliga förordningen af den 2 juni 1905 om beskattning af socker, att momentet erhåller följande lydelse:

För allt socker, som inom riket tillverkas eller dit införes, skall, på sätt i denna förordning närmare bestämmes, vid sockrets utlämnande till fritt bruk erläggas skatt med 13 öre för hvarje kilogram. För det socker, som af hvitbetor tillverkas vid de nyanlagda sockerfabrikerna i Öster- och Västergötland, må dock denna skatt nedsättas till 10,84 öre per kilogram

under fyra år, räknadt från den 1 september 1907, och skola med afseende å tillverkningen vid dessa fabriker tillämpas de särskilda kontrollanordningar, Kungl. Maj:t finner godt föreskrifva.

För socker, som till riket införes, skall därjämte erläggas tull enligt tulltaxan.

Om remiss till bevillningsutskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 januari 1907.

Gust. Månsson.

A. Magnusson.

Sten Nordström.

A. Johanson.

Hugo Sandén

S. J. Larsson.

Conrad Vahlquist.

*Bilaga.***Styrelseberättelse.**

Styrelsen för Lidköpings Sockerfabriks Aktiebolag får härmed afgifva berättelse för bolagets andra verksamhetsår, eller tiden från den 1 juli 1905 till och med den 30 juni 1906.

Under året har bolaget haft i

Inkomster af fabrikationen Kronor 4,690,988: 20

samt följande

Utgifter:

Stenkol och koks	Kr.	144,088: 99	
Emballage	»	55,961: 87	
Div. för förbrukn. ma-			
terialier	»	30,621: 85	
Oljor	»	8,116: 73	
Benkol	»	1,479: 02	
Råsocker	»	2,460,589: 24	
Aflöningar	»	265,935: 19	
Omkostnader	»	36,167: 13	
Frakter för raffinad...	»	134,487: 32	
Tullafgifter	»	1,324,192: 18	
Råsockerfrakter	»	67,989: 51	
Brandförsäkr.-premier	»	31,696: 53	
Räntor	»	85,103: 15	
Rabatter o. provisioner	»	186,519: 00	4,832,947: 71,
hvadan alltså en förlust å bolagets rö-			
relse uppkommit af	Kr.	141.959: 51	
		Summa kronor 4,832.947: 71	4,832,947: 71

Bolagets ställning vid verksamhetsårets slut utvisar:

Tillgångar:

Inneliggande kassa	Kr.	761: 91
Fastigheter och maskinella anläggningar	»	3,546,956: 69
Fordringar af diverse personer och konti	»	516,927: 57
På upp- & afskrifningsräkning hos banker	»	224,000: 00
Inneliggande accepter	»	118,400: 52
Raffineradt socker	»	318,888: 44
Råsocker	»	144,432: 60
Diverse inventarier	»	61,176: 76
Diverse landtbruksmaskiner	»	19,245: 26
Stenkol och koks i lager	»	23,514: 40
Emballage	»	18,238: 92
Diverse förbrukningsmaterialier i lager	»	17,950: 76
Oljor	»	931: 32
Benkol	»	7,655: 00
Betfrö	»	18,464: 10
Melass	»	33,975: 50
Gödningsämnen	»	92,918: 92
Aktier	»	500: 00
Förlust å årets verksamhet	»	141,959: 51

Kronor 5,306,908: 18

Skulder:

Aktiekapitalet	Kr.	3,500,000: 00
Till diverse personer	»	1,176,945: 85
Aflöningar	»	3,000: 00
Accepter	»	32,492: 16
Upptagna lån	»	500,000: 00
Reserverade medel	»	94,470: 17

Kronor 5,306,908: 18

Under den kampanj, som räkenskapsåret omfattar, har bolaget afverkat 9,301 ton hvitbetor och däraf erhållit 1,183,095 kgm råsocker.

Orsaken till det i ekonomiskt afseende mindre tillfredsställande resultat, som verksamhetsåret utvisar, anser styrelsen ligga i det förhållandet, att betodlingen här, liksom vid hvarje nyanlagd fabrik i trakter, där sådan odling icke förut förekommit, varit förenad med stora uppoffringar från fabrikens sida.

Dessa uppoffringar, hvilka hittills varit oundvikliga och som först i framtiden blifva fruktbringande, komma emellertid att upphöra i samma mån som landtbrukarne få större vana och erfarenhet vid odling af betor och dithörande förhållanden.

Innevarande år odlas betor till bolagets fabrik på en areal af c:a 1,800 tunnland, och då skördeutsikterna för närvarande äro de allra bästa, finnes all anledning antaga, att resultatet af odlingen nu skall framkalla stor anslutning från betodlarnes sida till kommande år.

Lidköping den 25 augusti 1906.

Carl Klingspor.

J. M. Kjellberg. Aug. Hemberg. Emil Synnergren.

Gilb. Hamilton. Wald. Beijer. Rolf Paulin.

Axel Synnergren. Karl A. Malmberg.

Revisionsberättelse.

Efter verkställd revision af Lidköpings Sockerfabriks Aktiebolags räkenskaper och förvaltning under bolagets andra verksamhetsår eller tiden från och med den 1 juli 1905 till och med den 30 juni 1906 få vi härmed till bolagsstämman meddela:

att vi funnit räkenskaperna i full öfverensstämmelse med den af styrelsen i dess berättelse gjorda uppställningen. Böckerna äro omsorgsfullt förda och utgifterna styrkta med verifikationer. De upptagna värdena å bolagets tillgångar äro i inventariet boken noggrannt specificerade och med underskrift bestyrkta. All bolagets egendom är brandförsäkrad.

I likhet med styrelsen hafva vi konstaterat, att årets förlust hufvudsakligen grundar sig på de stora utgifterna för betodlingen. Vi ha dock anledning antaga, att dessa redan under innevarande kampanj skola blifva betydligt lägre.

Med ändradt arbetssätt anse vi, att afsevärda besparingar äfven kunna åstadkommas i utgiftsposterna »Frakter» samt »Rabatter och Provisioner».

Sedan från årets förlust.....	Kr. 141,959: 51
fråndragits från fjolåret reserverade	» 94,470: 17
kvarstå å Vinst- och Förlustkonto.....	Kr. 47,489: 34

hvilka vi föreslå balanseras till nästa år.

Åt styrelsen tillstyrka vi ansvarsfrihet.

Helsingborg och Höör den 15 september 1906.

Gustaf Bengtsson.

H. Andersson.